

STUDIU COMPARATIV AL MECANISMELOR NAȚIONALE ȘI EUROPENE DE FINANȚARE A AGRICULTURII ROMÂNEȘTI

LECT. UNIV. DR. ADELA SOCOL

Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, Str. Nicolae Iorga, Nr. 11-13, Cod poștal 510009, Loc. Alba Iulia, Jud. Alba

E-mail: adelasocol@yahoo.com

Abstract: Agriculture is considered to be a distinguished branch of economy, a part the national and/or international economic system. Agriculture, as an organized and functional system, at the service of the society, is regarded, scientifically, from different angles, depending on the various declared purposes of the research. As far as we are concerned, we are thinking of a multicriterial approach of the agricultural problem, having as grounds complex aspects of the funding conditions for Romanian agriculture, aiming to the integration of Romania in the European Union and the regional development.

Agricultura României nu poate rămâne în afara mecanismelor de finanțare. Dependență esențialmente de factori naturali și climatici, agricultura are nevoie de puternice infuzii de capital. În perspectiva aderării României la Uniunea Europeană în anul 2007, anii 2005-2007 și cei care vor urma, sunt importanți pentru situația agriculturii românești în context european. România are un potențial agricol semnificativ, situându-se pe locul al doilea după Polonia, în cadrul țărilor Europei Centrale și de Est (după suprafața terenului agricol deținut). În cadrul Uniunii Europene, după aderare, România se va situa pe locul al șaptelea, în funcție de suprafața agricolă deținută¹.

La jumătatea anului 2005, **susținerea sectorului agricol românesc** se realizează prin diferite forme de sprijin financiar acordate producătorilor agricoli:

- a) de la bugetul statului prin fondurile alocate de către Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale;
- b) prin intermediul sistemului bancar românesc;
- c) prin intermediul instrumentelor financiare de preaderare oferite României de Uniunea Europeană: PHARE, ISPA și SAPARD.

În **Uniunea Europeană finanțarea agriculturii** se desfășoară sub semnul noii Politici Agricole Comune PAC, reformate în anul 2003. Potrivit noii PAC, au fost aduse modificări majore în modul de subvenționare a agriculturii. Principala schimbare pe care o aduce actuala reformă a PAC se referă la modul de acordare a subvențiilor agricole, care vor fi decuplate – cea mai mare parte a subvențiilor va fi plătită independent de volumul producției². Fermierii din Uniunea Europeană beneficiază din anul 2005 de o plată agricolă unică, independent de nivelul producției, în condițiile menținerii unor elemente minime de cuplare a plăților cu producție, în vederea evitării abandonului producției. Politica Agricolă Comună contemporană se află sub semnul „cerinței încrucișate” („Cross-compliance”), potrivit căreia plata agricolă unică este

---

¹ European Union, Directorate Generale for Agriculture, Agriculture in the Economic Union Statistical and Economic Information, Bruxelles, 2002.

² Câmpeanu V., *Reforma politicilor comunitare în perspectiva lărgirii UE*, Institutul de Economie Mondială, noiembrie, 2003.

condiționată de respectarea de către fermieri a bunelor practici agricole legate de protecția mediului și bunăstarea animalelor.

Din punct de vedere tehnic, în Uniunea Europeană finanțarea agriculturii se realizează prin ajutoare financiare (subvenții), care cuprind plățile directe și alte ajutoare financiare și la export. Acestea reprezintă plăți acordate fermierilor, prin secțiunea **Garantare a Fondul European de Orientare și Garantare pentru Agricultură - FEOGA**, și se finanțează dintr-un buget comun. FEOGA cuprinde două secțiuni: secțiunea Garantare și secțiunea Orientare.

Secțiunea Garantare finanțează partea esențială a cheltuielilor agricole prin intermediul organizațiilor comune de piață, mai precis stabilizarea pieței interne prin cumpărări efectuate de organisme de intervenție, cheltuieli de depozitare, plăți directe, subvenții pentru facilitarea desfacerii produselor, restituții la export.

Secțiunea Orientare gestionează fondurile comunitare destinate politicii structurale prin acțiuni de modernizare, ajutoare compensatorii pentru dezastre naturale, instalarea agricultorilor tineri, prelucrarea și comercializarea produselor agricole. Secțiunea Orientare face parte din fondul structural. În acest cadru, această parte a FEOGA contribuie la finanțarea proiectelor de interes colectiv: regiuni rămase în urmă ca dezvoltare, adaptări ale structurilor agricole în cadrul reformei PAC, zone rurale în dificultate.

Plățile directe în Uniunea Europeană se acordă pe unitatea de suprafață și pe cap de animal, în limita unor suprafețe naționale de referință ale fiecărui Stat Membru și a plafoanelor de referință națională pentru producția animală. Plățile directe sunt formate din **subvențiile pentru producție și plățile compensatorii**.

Subvențiile pentru producție se aplică produselor al căror consum ar fi descurajat în situația unui preț prea mare (obținut, spre exemplu, prin impunerea unui nivel ridicat al protecției vamale). Subvențiile se calculează și se acordă fie pe unitate de produs, fie la suprafață, sau pe cap de animal. Rolul subvențiilor este - pe de o parte - ca prețul pentru consumatori să fie menținut la un nivel rezonabil, iar pe de altă parte, veniturile producătorilor să rămână ridicate - având un rol de protecție socială.

Începând cu anul **2005**, a intrat în vigoare un **nou sistem de plăți directe, decuplate de producție și suprafață**, denumit **plată unică (decuplată) pe venitul fermei**. Această schemă se va aplica pe baza perioadei de referință 2000-2002, luându-se în calcul plățile directe primite de un fermier în această perioadă. În statele membre există reguli comune pentru toate categoriile de plăți directe.

Plățile compensatorii au fost introduse odată cu reformele PAC din 1992, pentru a compensa pierderile suferite de fermieri în urma scăderii nivelurilor prețurilor de intervenție. Astfel, o parte din eforturile financiare pentru subvenționarea agriculturii au trecut de la consumatori (care subvenționau prin prețurile mari plătite) la contribuabili.

Plățile compensatorii se acordă fie sub forma unei sume anuale fixe la hectar, nedepinzând de cantitatea produsă, fie pe cap de animal. Astfel, plățile la hectar sunt calculate pe baza evidenței statistice a producției obținute într-o perioadă de referință. Aceste perioade sunt diferite de la de la o țară la alta sau de la o regiune agricolă la alta.

În Uniunea Europeană se acordă **sprijin financiar pentru investițiile în exploatațile agricole** (spre exemplu, echipamente agricole) care au ca scop eficientizarea producției, diversificarea acesteia, îmbunătățirea calității produselor, inclusiv prin standarde de igienă și sănătate, protejarea mediului sau îmbunătățirea condițiilor de viață ale animalelor. Ajutorul financiar (comunitar și național, cumulate) se acordă în limita a 40% din valoarea investiției, excepție făcând zonele defavorizate (50%) și fermierii tineri (între 45-55%). Sprijinul se acordă numai pentru fermele care îndeplinesc standarde minime de mediu, igienă și de bunăstare a animalelor. Se acordă, de asemenea, sprijin financiar pentru investiții în ameliorarea procesului de prelucrare și comercializare a produselor agricole, în scopul creșterii competitivității și valorii adăugate a producției agricole. Contribuția Comunității este de maximum 50% din valoarea proiectului.

De asemenea, se acordă **sprijin pentru înființarea de ferme** de către persoanele în vârstă de cel mult 40 de ani, care nu au mai condus o fermă agricolă anterior. Ajutorul se acordă

fie sub forma unei prime de până la 25,000 Euro, fie prin subvenționarea dobânzii unui împrumut bancar.

La 1 octombrie 2002, România a deschis negocierile cu Uniunea Europeană la **Capitolul 7 Agricultură.**

În anul 2004, România a încheiat negocierea capitolului. În cadrul documentului de poziție, **România a obținut diferite perioade de tranziție, până în anii 2009-2014**, în care să poată adopta măsuri legate de compatibilizarea agriculturii românești cu cea europeană (măsuri de salvagardare în ceea ce privește importul de produse agricole din unul sau mai multe State Membre UE, dacă aceste importuri produc sau amenință să producă perturbări pe piața românească de produse agricole, să inventarieze plantațiile viticole și să organizeze un registru al acestora - Reglementarea 2392/86 și Reglementarea 649/87, să elimine din cultură viile hibride direct producătoare - Reglementarea 1493/99, modernizarea și re tehnologizarea unităților de tăiere și procesare a cărnii, în conformitate cu cerințele UE - Directiva 64/433/CEE, Directiva 77/99/CEE, Directiva 94/65/CE, Directiva 92/118/CE, Directiva 71/118/CEE, Directiva 91/495/CE, Directiva 92/45/CE, modernizarea și re tehnologizarea unităților de procesare a laptelui, precum și pentru organizarea centrelor de colectare și de standardizare a lui, în conformitate cu cerințele UE - Directiva 92/46/CE, Decizia 95/342/CEE, conformarea cerințelor UE cu privire la fermele de animale de lapte și la calitatea laptelui crud obținut - Directiva 92/46 CE și Decizia 89/362 CEE).

În condițiile în care România și-a asumat angajamente în compatibilizarea agriculturii naționale cu cea europeană, nevoia de capital în agricultură este acută, iar sursele de finanțare, disponibilitatea și posibilitatea agricultorilor de a suporta costuri ale finanțării – limitate. Anii 2005-2007 sunt cei mai dificili pentru România, când nu beneficiază încă de fondurile structurale și de susținerea agriculturii specifică statelor membre ale Uniunii Europene.

La momentul actual în România, creditul agricol pentru producție este considerat³ un instrument economico-financiar de politică agricolă prin intermediul căruia se susțin activitățile curente de producție agricolă, stabilite prioritar de Ministerul Agriculturii Pădurilor și Dezvoltării Rurale.

Prin activitățile curente de producție agricolă se înțeleg acțiunile care vizează înființarea, întreținerea și recoltarea culturilor agricole, precum și întreținerea și recoltarea plantațiilor; achiziționarea din producția internă sau producerea puilor de pasăre pentru carne și ouă, a purceilor pentru îngrășat, precum și a tineretului ovin, caprin și bovin pentru îngrășat, precum și a materialului de populare piscicolă și a familiilor de albine; aprovizionarea, procesarea hranei, asigurarea medicamentelor și tratamentelor medicale pentru animale, a cheltuielilor curente pentru întreținerea și funcționarea adăposturilor, utilajelor și instalațiilor aferente; asigurarea culturilor și plantațiilor împotriva efectelor dăunătoare ale factorilor de risc natural, precum și asigurarea efectivelor de animale împotriva efectelor dăunătoare ale factorilor de risc natural, a bolilor și a accidentelor.

Cei care beneficiază de credite agricole pentru producție au posibilitatea de a beneficia și de anumite facilități, potrivit Legii nr. 150/2003 privind creditul agricol pentru producție⁴. Aceștia sunt: producătorii agricoli, persoane fizice sau juridice, care exploatează, în condițiile legii, terenuri agricole sau efective de animale, în scopul obținerii producției agricole destinate comercializării; persoane fizice și juridice autorizate, care dețin tehnica și specializarea în executarea de servicii pentru obținerea producției agricole, dacă angajează credite în vederea prestării serviciilor pentru activitățile înființarea, întreținerea și recoltarea culturilor agricole, precum și întreținerea și recoltarea plantațiilor; categoriile de integratori stabilite de Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, care achiziționează și procesează producția agricolă, dacă angajează credite în vederea finanțării activităților privind înființarea, întreținerea

³ În temeiul art. 1 din Legea nr. 150/2003 privind creditul agricol.

⁴ Modificată prin Legea nr. 605/2003

și recoltarea culturilor agricole, precum și întreținerea și recoltarea plantațiilor, conform obligațiilor asumate prin contractele încheiate cu producătorii agricoli.

Beneficiarii care rambursează creditele și plătesc dobânzile la termenele scadente prevăzute în contractele de împrumut beneficiază de fonduri publice calculate la nivelul ratelor de împrumut rambursate. Nivelul fondurilor publice este de până la 30% din volumul creditului și se stabilește diferențiat, în fiecare an, prin Hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale. Fondurile publice necesare se asigură din bugetul de stat prin bugetul Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale. Anual, prin Hotărâre a Guvernului, se stabilește nivelul fondurilor pentru fiecare cultură, plantație și specie de animale. Spre exemplu, pentru anul 2004, nivelul fondurilor publice a fost stabilit, prin Hotărârea Guvernului nr. 981/2003 la 10% pentru grâu, secară, orz pentru bere, pui pentru carne și ouă, porci pentru îngrășat, tineret ovin și bovin pentru îngrășat, floarea-soarelui, soia, in, cânepă, sfeclă de zahăr.

Instrumente financiare oferite României de Uniunea Europeană în perioada de preaderare: PHARE, ISPA și SAPARD, **reprezintă un real suport de susținere financiară a (inclusiv) agriculturii românești.**

PHARE, cel mai vechi program derulat din 1989 și a cărui denumire acronim arată țintele inițiale (Poland Hungary Aid for Reconstruction of Economy - Polonia Ungaria Ajutor pentru Reconstrucția Economiei). Ulterior și România a fost integrată în schema de finanțare prin fonduri Phare. PHARE se concentrează pe trei domenii: dezvoltare instituțională: consolidarea administrației și instituțiilor publice din țările candidate; investiții pentru sprijinirea aplicării legislației comunitare: susținerea investițiilor pentru alinierea industriei și a infrastructurii din țările candidate la standardele UE; investiții în coeziune economică și socială. În măsura în care proiectele specifice agriculturii sunt eligibile, ele pot fi finanțate prin fondurile Phare, alături de proiecte din alte domenii.

ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession – Instrument pentru Politici Structurale de Pre-Aderare) finanțează în perioada 2000-2006 proiecte din domeniul infrastructurii de transport și de mediu. Proiectul urmărește alinierea la standardele comunitare de mediu; extinderea și conectarea rețelelor de transport ale țărilor beneficiare cu cele transeuropene și familiarizarea cu politicile și procedurile aplicate de Fondurile Structurale și de Coeziune. ISPA poate finanța programe destinate agriculturii numai dacă obiectivele principale ale programelor se înscriu în prioritățile programului de finanțare.

Programul SAPARD Instrument Special de Preaderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală, finanțat de Uniunea Europeană, este implementat în România prin Agenția SAPARD, instituție publică, înființată la sfârșitul anului 2000, în subordinea Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale. Prioritățile programului sunt: îmbunătățirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole, dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale, investiții în exploatații agricole, dezvoltarea și diversificarea activităților economice care să genereze activități multiple și venituri alternative, îmbunătățirea pregătirii profesionale și asistență tehnică.

Considerăm că aderarea va genera în România noi oportunități de finanțare a agriculturii, dar și provocări majore căroră trebuie să le facă față. Conform studiilor de specialitate, aderarea țărilor Europei Centrale și de Est la Uniunea Europeană va conduce la creșterea veniturilor agricultorilor din cele mai multe țări. În unele țări, procesul de lărgire va echilibra declinul veniturilor din perioada 2002-2007. Doar România, în care sectorul animalier este necompetitiv și Slovenia unde se va înregistra o scădere a prețurilor, vor suferi o reducere a veniturilor agricultorilor dacă nu se implementează plățile directe. Implementarea pe deplin a plăților directe va duce la o creștere și mai mare a veniturilor, cu atât mai mult cu cât veniturile agricultorilor, în cele mai multe țări provin din afara agriculturii. Cele mai mari creșteri ale veniturilor se vor înregistra în Bulgaria și România unde nivelul acestora este mic⁵.

---

⁵ Institutul European din România, *Ierarhizarea priorităților de dezvoltare agricolă și rurală în România. Influențele noii reforme a Politicii Agricole Comunitare*, Editura Bilingvă, București, 2004, p. 75.

Bibliografie:

1. Capitolul de negociere 7 Agricultura încheiat de România cu Uniunea Europeană.
2. Câmpeanu V., *Reforma politicilor comunitare în perspectiva lărgirii UE*, Institutul de Economie Mondială, noiembrie, 2003.
3. Institutul European din România, Ierarhizarea priorităților de dezvoltare agricolă și rurală în România. Influențele noii reforme a Politicii Agricole Comunitare, Editura Bilingvă, București, 2004, p. 75.
4. European Union, Directorate Generale for Agriculture, *Agriculture in the Economic Union Statistical and Economic Information*, Bruxelles, 2002.
5. Legea nr. 150/2003 privind creditul agricol pentru producție, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 276/2003.
6. Legea nr. 605/2003 privind modificarea legii creditului agricol pentru producție, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 930/2003.